

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 15.12.2011
KOM(2011) 899 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Inovace pro udržitelnou budoucnost – Akční plán pro ekologické inovace

(Text s významem pro EHP)

{SEK(2011) 1598 v konečném znění}
{SEK(2011) 1599 v konečném znění}
{SEK(2011) 1600 v konečném znění}

1. ÚVOD

V reakci na hospodářskou a finanční krizi posiluje strategie Evropa 2020¹ schopnost EU zajišťovat inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Cíle této strategie se provádějí prostřednictvím řady stěžejních iniciativ, které se zabývají hlavními problémy.

Stěžejní iniciativa Unie inovací² zajistí, že inovativní nápady bude možné přeměnit na výrobky a služby, které vytváří růst a pracovní místa a přispívající k řešení zásadních evropských společenských výzev. Jako krok tímto směrem se tato stěžejní iniciativa zavazuje vytvořit akční plán pro ekologické inovace, který bude vycházet z Unie inovací a zaměří se na specifické problémy, výzvy a příležitosti k dosažení cílů v oblasti životního prostředí skrze inovace.

Akční plán pro ekologické inovace také doplňuje jiné stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020. Hlavním stavebním kamenem pro přechod směrem k ekologickému hospodářství je stěžejní iniciativa „Evropa účinněji využívající zdroje“³ a její plán⁴, které vytvářejí a posilují požadavek ekologických inovací a souvisejících investic. „Integrovaná průmyslová politika pro éru globalizace“⁵ činí z akčního plánu pro ekologické inovace jeden z nástrojů pro zjištění a provádění opatření k šíření klíčových ekologických technologií, pro zlepšení koordinace a spolupráce mezi EU a členskými státy a pro zajišťování informovanosti o nových technologiích a jejich možnostech. Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa⁶ vyzývá, aby Akční plán pro ekologickou inovaci podporoval kompetence v oblasti udržitelného rozvoje, rozvíjel vhodné dovednosti a bojoval s nerovnováhou mezi požadovanými a nabízenými dovednostmi.

Akční plán pro ekologické inovace se proto zaměří na posílení inovací, které mají za následek nebo se zaměřují na snížení tlaků na životní prostředí, a překlenutí propasti mezi inovacemi a trhem. To bude mimo jiné vyžadovat další kroky uvedené v plánu pro účinnější využívání zdrojů.

Ekologická inovace⁷ je každá forma inovace mající za následek nebo usilující o podstatný a prokazatelný pokrok směrem k cíli udržitelného rozvoje snížením dopadů na životní prostředí, posílením odolnosti vůči ekologickým tlakům nebo dosažením účinnějšího a zodpovědnějšího využívání přírodních zdrojů.

¹ KOM(2010) 2020: sdělení Komise „Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“.

² KOM(2010) 546: sdělení Komise: „Stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020: Unie inovací“.

³ KOM(2011) 21: sdělení Komise: „Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020“.

⁴ KOM(2011) 571 v konečném znění.

⁵ KOM(2010) 614: sdělení Komise: „Integrovaná průmyslová politika pro éru globalizace: konkurenceschopnost a udržitelnost ve středu zájmu“.

⁶ KOM(2010) 682 v konečném znění: Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa: „evropský příspěvek k plné zaměstnanosti“.

⁷ Upraveno z rozhodnutí č. 1639/2006/ES, kterým se zavádí rámcový program pro konkurenceschopnost a inovace.

V rámci víceletého finančního rámce pro období 2007–2013 podporuje Evropská komise projekty v oblasti výzkumu a demonstrací u technologií ekologických inovací a u jejich pronikání na trh v rámci 1) 7. rámcového programu pro výzkum a technologický rozvoj (FP7), 2) rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovace (CIP), pilotních projektů a projektů tržní replikace týkajících se ekologických inovací v rámci programu CIP, 3) evropské platformy pro ekologické inovace a 4) podle environmentální části LIFE+. V součinnosti s těmito programy mohou členské státy a regiony k dalšímu šíření a replikaci ekologických inovací využívat rovněž podporu politiky soudržnosti.

Ve svém sdělení Rozpočet – Evropa 2020⁸ uvedla Komise, že výzkum a inovace budou strukturovány kolem tří vzájemně se posilujících témat 1) vysoká úroveň vědecké základny; 2) řešení společenských problémů; 3) vytváření vedoucího postavení v průmyslu a konkurenceschopných rámců. Komise se rovněž zavázala systematicky zohledňovat ve výdajových programech Unie změnu klimatu a vyčlenit alespoň 20 % unijního rozpočtu na cíle související se změnou klimatu.

Horizont 2020⁹, rámcový program pro výzkum a inovace pro léta 2014–2020 posílí úlohu ekologických inovací a poskytne adekvátní finanční prostředky pro provádění tohoto akčního plánu po roce 2013. Zejména opatření, která umožní přechod k ekologickému, nízkouhlíkovému hospodářství, jež bude odolné vůči změně klimatu, plánovaná v kontextu společenské výzvy „opatření v oblasti klimatu, účinnost využívání zdrojů a suroviny“, jsou velmi důležitá.

Koncepce partnerství¹⁰ v oblasti výzkumu a inovací zrychlí cestu inovativního výzkumu směrem k tržním aplikacím.

2. PROBLÉM EKOLOGICKÝCH INOVACÍ

Ekologické inovace je potřeba zrychlit způsobem, který podnítl produktivitu, účinnost a konkurenceschopnost zdrojů a napomůže k ochraně životního prostředí. Stále závažnější environmentální problémy a omezení zdrojů vedly k rostoucí celosvětové poptávce po environmentálních technologiích, výrobcích a službách a usnadnily vznik ekologických průmyslových odvětví (viz příloha 1). Zrychlené zavádění ekologických inovací na trhu a jejich šíření povedou ke zlepšení environmentálních výsledků a odolnosti napříč hospodářstvím, které budou efektivní z hlediska nákladů a zároveň dobré pro podnikání a společnost jako celek.

3. PŘEKÁŽKY A HNACÍ MECHANISMY EKOLOGICKÝCH INOVACÍ V MALÝCH A STŘEDNÍCH PODNICÍCH

Až dosud pronikaly ekologické inovace na trhy relativně pomalu, s výjimkou obnovitelné energie v důsledku politik v oblasti energie a klimatu. K problémům

⁸ KOM(2011) 500; Rozpočet – Evropa 2020, část II (politické informační listy).

⁹ KOM(2011) 808/3 v konečném znění: sdělení Komise: Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace.

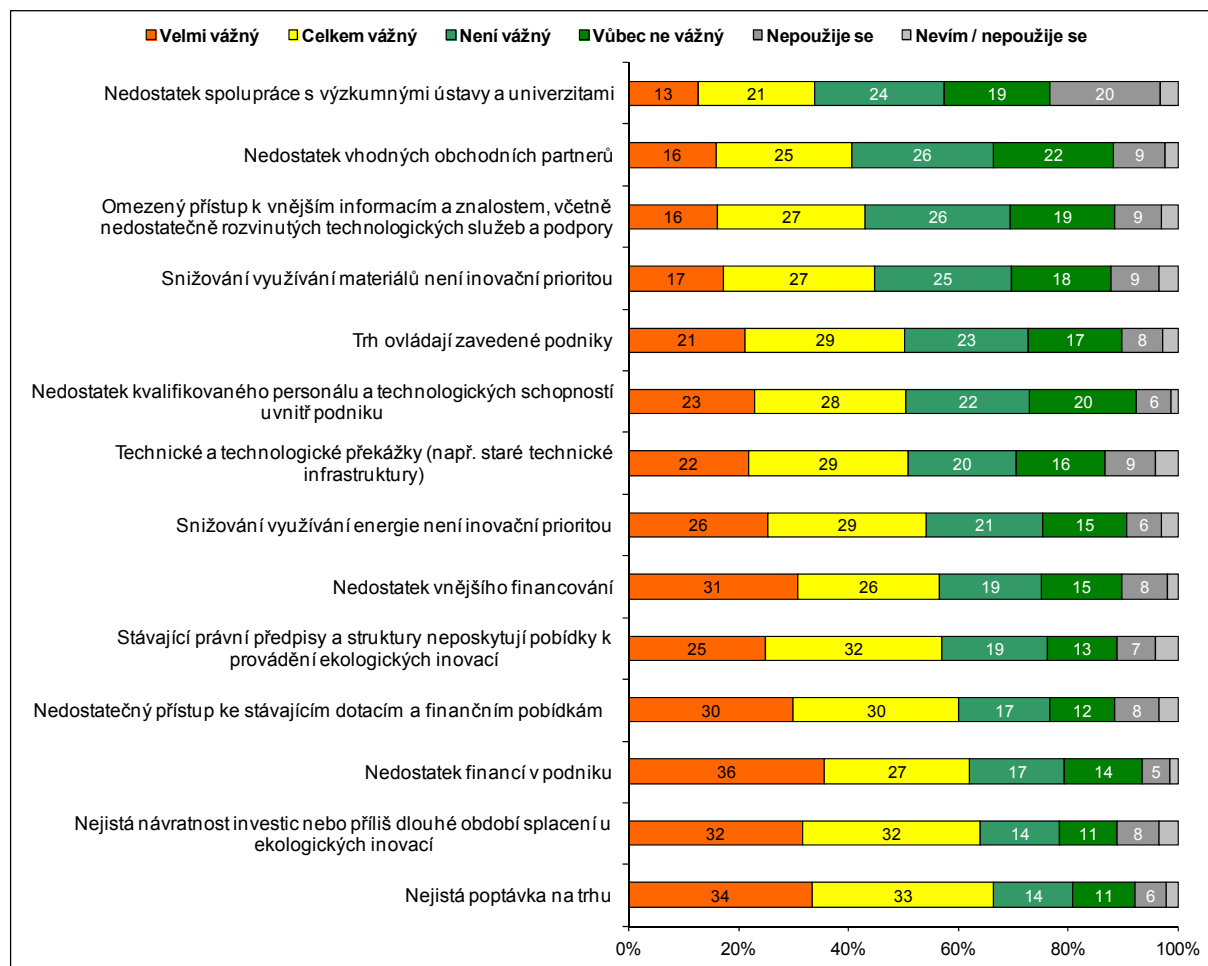
¹⁰ KOM(2011) 572 v konečném znění: sdělení Komise: Partnerství v oblasti výzkumu a inovací.

v oblasti ekologických inovací patří neschopnost tržních cen přesně odrážet environmentální náklady a přínosy, nepružné hospodářské struktury, patové situace v infrastruktuře a chování a škodlivé pobídky a dotace. K dalším aspektům, které brání v šíření ekologických inovací, patří omezené znalosti a nejistota trhů. Přestože se mnohé z těchto překážek podobají těm, jimž musí čelit inovační podniky všeobecně, bývají náročnější spíše pro podniky, které se zaměřují na ekologické inovace.

Evropská komise již v roce 2004 zavedla akční plán pro environmentální technologie¹¹ (ETAP) s cílem přispět k řešení některých z těchto překážek.

Nedávný průzkum Eurobarometru ohledně postojů evropských malých a středních podniků k ekologickým inovacím¹² poskytuje dobrý přehled o vnímaných překážkách a hnacích mechanismech ekologických inovací.

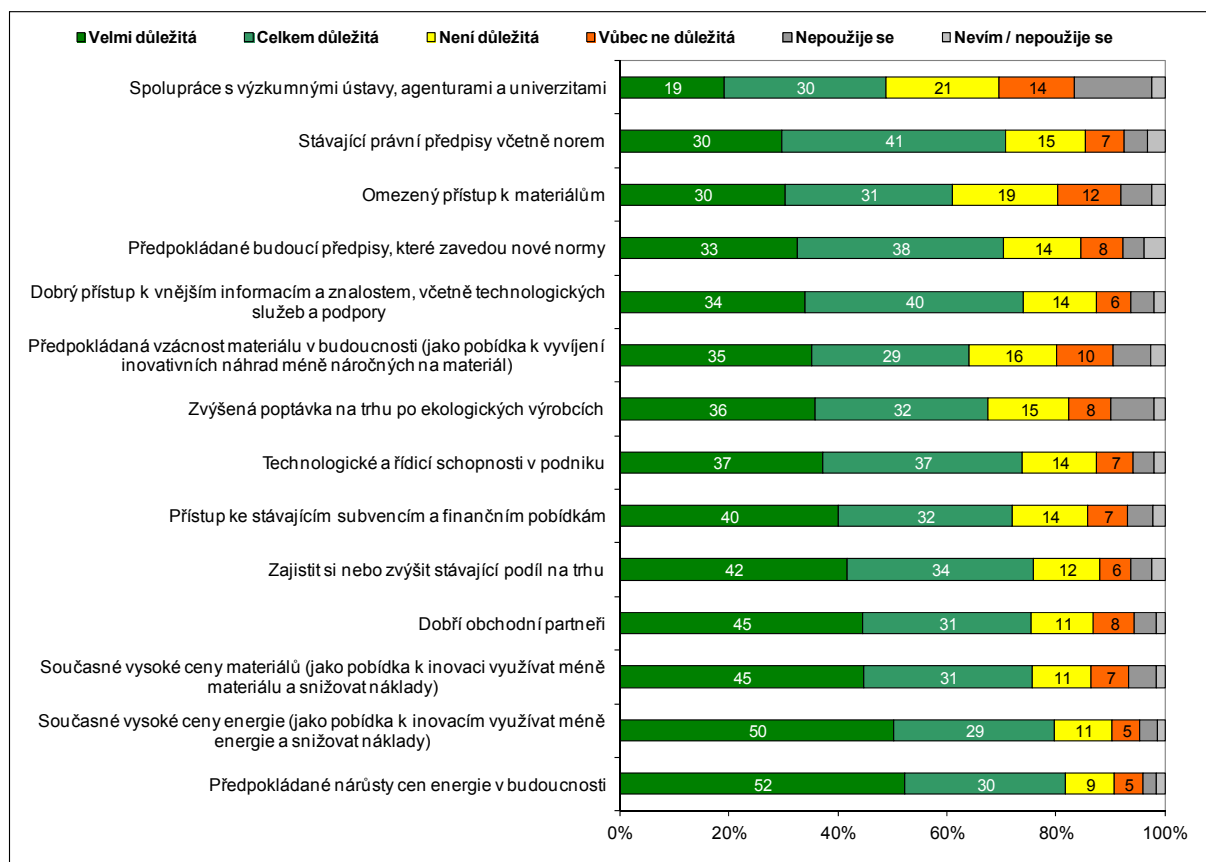
Překážky zrychleného zavádění a rozvoje ekologických inovací pro podniky

¹¹ KOM(2004) 38 v konečném znění, sdělení Komise „Podpora technologií pro udržitelný rozvoj: akční plán Evropské unie pro ekologické technologie“.

¹² Bleskový průzkum Eurobarometru č. 315: Postoje evropských podnikatelů k ekologickým inovacím, březen 2011.

Hnací mechanismy, které by mohly zrychlit zavádění a rozvoj ekologických inovací

Tento průzkum ukazuje, že dvěma hlavními překážkami jsou nejistá poptávka na trhu a návratnost investic, zatímco mezi hlavní hnací mechanismy patří vysoké ceny energie a materiálů, nové právní předpisy a normy a přístup ke znalostem.

Pokud bude EU vycházet ze stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020 a z poznatků získaných z ETAP, může zrychlit další ekologické inovace dobře cílenými politikami a opatřeními. Zejména opatření v oblasti regulačních pobídek, soukromých a veřejných zakázek a norem a výkonnostních cílů mohou pomoci vytvořit silnější a stabilnější poptávku na trhu. Musí se také mobilizovat dodatečné prostředky pro investice do ekologických inovací a ke snížení a řízení rizik pro podnikatele a investory jsou zapotřebí politická opatření.

Dlouhodobá strategie pro ekologické inovace založená na partnerství posílí ekologické inovace zvýšením kritické míry vyžadované pro inovace, výměnou myšlenek a osvědčených postupů a vytvářením sítí a obchodních vztahů.

4. PŘÍLEŽITOSTI PRO EKOLOGICKÉ INOVACE A OPATŘENÍ EU

Ekologické inovace úzce souvisí se způsobem, jakým využíváme přírodní zdroje, a s tím, jak vyrábíme a spotřebováváme. Očekávané environmentální, společenské a obchodní přínosy širokého přijímání ekologických inovací mohou být značné. Evropský ekoprůmysl tvoří již významné hospodářské odvětví s odhadovaným

ročním obratem 319 miliard EUR nebo přibližně 2,5 % unijního hrubého domácího produktu¹³ (HDP). V uplynulých dvou letech 45 % evropských podniků působících ve výrobě, zemědělství, vodárenských a potravinářských službách zavedlo ekologické inovace, které jim přinesly prospěch.

Během let 2012–2013 bude akční plán pro ekologické inovace na základě současného finančního rámce EU podporovat zavádění a rozšiřování environmentálních technologií na trhu, zejména podporou demonstračních projektů. Tím se vydláždí cesta pro komplexnější následná opatření na základě stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020 a Horizont 2020.

Ve střednědobém a dlouhodobém výhledu by v letech 2013–2020 měly být pro ekologické inovace přínosné nové nástroje a prostředky EU ze stěžejních iniciativ Unie inovací a Evropa účinněji využívající zdroje a rovněž politika soudržnosti po roce 2013 a Horizont 2020. Komise například navrhla v rámci ustanovení politiky soudržnosti pro léta 2014–2020 silnou složku inovace, která v tomto směru poskytne pro členské státy vyšší prioritu inovacím v důsledku jednoznačných pravidel.

Další analýza problémů a příležitostí povede k dalším opatřením pro zrychlení ekologických inovací. Tato práce by měla být od roku 2012 založena na mnohostranné skupině zúčastněných subjektů a na partnerském přístupu.

5. AKČNÍ PLÁN PRO EKOLOGICKÉ INOVACE

Plán zahrnuje cílená opatření na straně poptávky i nabídky, výzkumu a průmyslu a politických a finančních nástrojích. Provádění těchto opatření bude podporováno partnerským přístupem mezi zúčastněnými subjekty, soukromým a veřejným sektorem a Evropskou komisí.

Komise podpoří hlavní hnací mechanismy pro zavádění ekologických inovací na trh tím, že bude:

- uplatňovat environmentální politiku a právní předpisy jako hnací mechanismus pro podporu ekologických inovací (opatření č. 1);
- podporovat demonstrační projekty a partnerství, aby na trh přinesly slibné, inteligentní a ambiciózní provozní technologie, které byly dosud obtížně přijímány (opatření č. 2);
- vyvíjet nové normy, které budou posilovat ekologické inovace (opatření č. 3);
- mobilizovat finanční nástroje a služby podpory pro malé a střední podniky (opatření č. 4);
- prosazovat mezinárodní spolupráci (opatření č. 5);

¹³ IDEA Consulting and Ecorys, „Studie konkurenceschopnosti ekoprůmyslu v EU“, 2009; Roland Berger, „Inovační environmentální růstové trhy z pohledu podniků“, 2007.

- podporovat rozvoj nových dovedností a pracovních míst a souvisejících programů odborné přípravy, aby se pokryly potřeby trhu práce (opatření č. 6);
- prosazovat ekologické inovace prostřednictvím evropských inovačních partnerství plánovaných v Unii inovací (opatření č. 7).

5.1. **Opatření č. 1: Environmentální politika a právní předpisy na prosazování ekologických inovací**

Právní předpisy EU v oblasti životního prostředí patří tradičně mezi nejdůležitější hnací mechanismy ekologických inovací a rozvoje silných evropských průmyslových odvětví v oblastech jako voda, znečištění ovzduší, nakládání s odpady, recyklace a zmírňování změn klimatu. Politika ochrany životního prostředí může také řídit úsilí v oblasti výzkumu a vývoje a stanovovat tempo změn technologií.

Například nařízení REACH¹⁴ uvádí seznam látek vzbuzujících velmi velké obavy (SVHC), u nichž je vyžadována náhrada, pokud se stanou technicky a ekonomicky únosnými bezpečnější alternativní látky nebo technologie. Tím se podnítl aktivní hledání alternativ a podporují činnosti výzkumu a vývoje na zajištění konkurenčních a bezpečnějších náhrad. Nařízení REACH je také příkladem toho, jak mohou politiky EU řídit inovace ve světě. Chemické společnosti po celém světě se řídí nařízením REACH při vývoji výrobků, které by měly splňovat požadavky trhů EU.

Na druhou stranu se může regulační rámec, který brání nápravě nedostatečně ambiciózních nebo zastaralých norem nebo technologií, stát překážkou pro ekologické inovace. Právní předpisy by se proto měly revidovat a posilovat, aby poskytovaly silné a trvalé pobídky pro řízení ekologických inovací i dostatečnou předvídatelnost pro investory.

Jak se uvádí v Unii inovací, Komise provede kontrolu regulačního rámce v oblasti ochrany životního prostředí. V této souvislosti budou zjištěny možné mezery, zavedeny nové zásady a přezkoumány stávající, aby se zajistil souvislý právní rámec, který podporuje ekologické inovace.

V budoucnu by se například při navrhování, přezkoumávání prováděcích právních předpisů a politik v oblasti životního prostředí měla věnovat pozornost:

- a) možnostem inovací pro zlepšení životního prostředí například tím, že se umožní pružnost předepsaného technologického řešení nebo vytvoří prostor pro striktnější a robustnější normy v oblasti ochrany životního prostředí (aby se zabránilo patovým situacím u technologií);
- b) překážkám pro inovace v environmentálních právních předpisech a jejich provádění;
- c) potřebě usnadnit vznik komerčně únosných nových výrobků nebo postupů;

¹⁴

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH).

- d) nutnosti zrychlit zavádění ekologických inovací ve všech oblastech politiky.

Cenná práce, která již byla provedena ve spolupráci s OECD¹⁵, uznává potřebu zlepšit politiky, aby lépe podporovaly ekologické inovace s přihlédnutím k činitelům jako dynamika trhu, technologické trajektorie, koordinace a soudržnost různých nástrojů politiky.

Milníky

- Na základě stávající práce vytvoří Komise v roce 2012 metodiku zaměřenou na zhodnocení možných překážek, hnacích mechanismů a dopadů právních předpisů v oblasti životního prostředí, politiky a regulačních iniciativ na ekologické inovace a na optimalizaci jejich šíření na trhu.
- Při přezkoumání stávající vodní politiky, norem kvality ovzduší a emisních norem, stavebních norem, stávajících množstevních cílů týkajících se prevence vzniku odpadu, opětovného použití, recyklace, využití odpadu a jeho ukládání na skládky, jak se uvádí v rámci plánu pro účinnější využívání zdrojů v příslušných letech 2012, 2013 a 2014, Komise začlení cíle ekologické inovace.
- Potenciál ekologických inovací by měl být v centru revize stávajících norem pro infrastrukturu, která zahrne dopravu, energie, stavby a IKT a současně povede ke zlepšení odolnosti klimatu.
- Při vytváření prováděcích opatření v roce 2012 podle rámcové směrnice o odpadech a jiných právních předpisů o odpadech by Komise například mohla:
 - prosazovat ekodesign pro provádění směrnic o vozidlech s ukončenou životností (End-of-Life Vehicles, ELV), OEEZ (o odpadních elektrických a elektronických zařízeních), RoHS (o omezení používání některých nebezpečných látek), o bateriích a akumulátorech a směrnice o obalech;
 - vytvořit kritéria pro konec odpadu podle článku 6 rámcové směrnice o odpadech u mědi, papíru, skla, plastů, kompostu a případně jiných toků odpadů. Tato kritéria budou navržena tak, aby se rozvíjela poptávka a důvěra v druhotné suroviny a podporovala a řídila inovační technologie sběru, třídění a zpracování odpadu na vysoce kvalitní druhotné suroviny;
 - vytvořit minimální normy pro činnosti v oblasti zpracování odpadů na úrovni EU v reakci na článek 27 rámcové směrnice o odpadech, pokud jsou tyto normy nákladově efektivní, na základě nejlepších dostupných technik a inovativních řešení.

¹⁵ OECD, „Studie OECD týkající se inovací v oblasti ochrany životního prostředí – lepší politiky na podporu ekologických inovací“, 2011.

5.2. Opatření č. 2: **Demonstrační projekty a partnerství pro ekologické inovace**

Navzdory průběžným finančním programům a iniciativám stále existuje výrazná mezera mezi dostupností nových technologií a jejich komercializací na obchodovatelné výrobky. To je například případ inovativních technologií úpravy odpadních vod a čištění vody¹⁶, jako jsou membrány, nebo nových technologií pro biologické odstraňování čpavku, vyvinutých projektem ICON^{17,18}.

Ve své závěrečné zprávě Komise ze dne 28. června 2011¹⁹ skupina na vysoké úrovni pro klíčové technologie podtrhuje význam příležitostí financování vývoje výrobků a demonstračních činností, aby se vyplnila mezera mezi technologiemi a zaváděním na trh, a zvýšila se tak konkurenceschopnost Evropy.

Od roku 2012 bude Komise podporovat cílené demonstrační projekty zaměřené na ekologické inovace a ad hoc partnerství, která provádí inovační technologie, jimž se navzdory vysokému ekologickému a komerčnímu potenciálu nepodařilo proniknout na trh. Přednost dostanou technologie vhodné k dosahování přísnějších, inteligentnějších a ambicióznějších norem v oblasti ochrany životního prostředí než ty, které v současnosti účinně a efektivně fungují. Celkovým cílem tohoto opatření je demonstrovat tržní realizovatelnost těchto technologií.

Počínaje rokem 2014 bude v podpoře těchto demonstračních projektů i projektů provádějících technologické a společenské inovace pokračovat program Horizont 2020.

Milníky

- Výběr výše popsaných technologických demonstračních projektů do konce roku 2012 v rámci poslední výzvy k předložení návrhů 7. RP. Účast bude otevřena všem průmyslovým odvětvím. K možným odvětvím patří demoliční odpad – největší tok odpadů –; náprava půd, usazenin a podzemní vody; úprava odpadních vod a kalů; pesticidy a hnojiva v zemědělství; získávání hodnotných látek z městských odpadů, odpadních elektrických a elektronických zařízení, včetně vzácných prvků a zlata; přizpůsobování se změně klimatu.
- Výběr technologických a společenských demonstračních projektů počínaje rokem 2014, které by mohly být podporovány a prováděny v rámci programu Horizont 2020.

5.3. Opatření č. 3: **Normy a výkonnostní cíle pro klíčové výrobky, procesy a služby s cílem snížit jejich ekologickou stopu**

Nové a ambiciózní normy a výkonnostní cíle jsou mocným nástrojem pro podporu inovací, zvyšování produktivity a otevírání příležitostí jednotného trhu.

¹⁶ „Tematická zpráva EIO: Inovace v oblasti vody“ Eco-Observatory, květen 2011.

¹⁷ <http://tnw.tudelft.nl/en/about-faculty/departments/biotechnology/research/research-cooperation/icon/>

¹⁸ http://ec.europa.eu/research/water-initiative/pdf/4th_wwf_brochure_en.pdf

¹⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/ict/key_technologies/kets_high_level_group_en.htm

Jako doplněk se mocným nástrojem pro sdělování přínosů ekologických inovací mohou stát systémy energetických štítků uvádějící normy energetické účinnosti výrobků. Například od přijetí politiky energetické účinnosti a směrnice o označování energetické účinnosti štítky²⁰ se trh spotřebičů pro domácnost transformoval směrem k energeticky účinným výrobkům, což přineslo 700 TWH²¹ úspor energie a zvýšilo konkurenceschopnost evropského průmyslu.

Komise ve spolupráci se zúčastněnými stranami na základě balíčku týkajícího se normalizace²² zajistí, že nové nebo revidované normy povedou k silným pobídkám směrem k inovaci, nebudou vytvářet strnulost ani patové situace, budou vázané na výsledky a budou zohledňovat otázky účinnosti zdrojů, ochrany životního prostředí a změny klimatu.

Milníky

Evropská komise s členskými státy a ve spolupráci s mezinárodními normalizačními subjekty vypracuje interaktivní postup, který zjistí a upřednostní ty oblasti, kde má vývoj norem a výkonnostních cílů největší potenciál z hlediska řízení ekologických inovací.

K příkladům takových oblastí, které by se měly vzít od roku 2012 v úvahu, patří:

- ověření popisu odpadu na místě;
- potrubí pitné vody a stokové soustavy;
- opatření v souvislosti se zpracováním odpadů v reakci na článek 27 rámcové směrnice o odpadech;
- udržitelné stavební materiály a izolace budov s cílem podpořit provádění směrnice o energetické náročnosti budov²³.

5.4. Opatření č. 4: Finanční služby a služby podpory pro malé a střední podniky

Financování veřejného sektoru je nutné a odůvodněné k tomu, aby se zrychlily ekologické inovace v soukromém sektoru, zejména v malých a středních podnicích. V důsledku relativní nezralosti trhu je přístup k financím pro malé podniky zapojující se do ekologických inovací zvlášť obtížný, pokud je vnímané obchodní riziko vyšší. Finanční organizace a investoři většinou používají stejnou investiční logiku pro ekologické inovace jako pro jiné investice, tj. stejnou očekávanou návratnost a stejnou úroveň přijatého rizika. Navíc se nebere v úvahu přidaná hodnota vytvářená

²⁰ Směrnice Rady 92/75/EHS o uvádění spotřeby energie a jiných zdrojů na energetických štítcích spotřebičů pro domácnost a v normalizovaných informacích o výrobku.

²¹ Odhadované úspory v důsledku značení energetické účinnosti štítky u chladicích spotřebičů, myček nádobí a praček v letech 1996–2020.

²² KOM(2011) 311 v konečném znění: sdělení Komise: Strategická vize pro evropské normy – další pokroky v posílení a urychlení udržitelného růstu evropského hospodářství do roku 2020.

²³ KOM 2002/91/ES, směrnice o energetické náročnosti budov.

snížením tlaků na životní prostředí; ta hraje při investičních rozhodnutích pouze okrajovou roli.

Politická opatření mohou pomoci vytvořit příznivější finanční a pružnější podmínky sdílení rizik. Měla by se mobilizovat další podpora pro malé a střední podniky, aby se zlepšila investiční připravenost, možnosti vytváření sítí i důvěra trhu v ekologické inovace.

V ETAP a dalších evropských politikách a iniciativách, například politice soudržnosti, již byly podniknuty kroky s cílem mobilizovat finanční prostředky pro ekologické inovace. Úsilí o mobilizaci financování pro ekologické inovace bude pokračovat jako součást víceletého finančního rámce pro období 2007–2013 a bude posíleno v rámci specifických programů Horizont 2020 „řešení společenských problémů“ a „vytváření vedoucího postavení v průmyslu a konkurenceschopných rámců“. Komise zvažuje vyčleňování prostředků na ekologické inovace, aby se čelilo konkrétním finančním problémům v této oblasti.

Milníky

V kontextu současného víceletého finančního rámce:

- Komise ve spolupráci se sítí Enterprise Europe Network²⁴ rozšíří činnosti „environmentálních asistentů pro malé a střední podniky“. Asistenti pomohou malým a středním podnikům získat obchodní příležitosti vytvářené ekologickými inovacemi. Program bude slučovat environmentálně spolehlivé přístupy v malých a středních podnicích, zvýší jejich informovanost a usnadní získávání dovedností, které podporují ekologické inovace.
- V roce 2012 zřídí Komise evropskou síť finančních a investičních organizací v oblasti ekologických inovací s cílem jejich mobilizace a lepšího vymezení jejich politických potřeb, aby mohly rychleji poskytovat investice a finance.
- Komise pomůže evropským podnikům zabývajícím se ekologickými inovacemi získat lepší přístup na globální trhy. Enterprise Europe Network, evropská technologická centra mimo Evropu a delegace EU poskytnou další podporu pro účast na veletrzích a obchodních návštěvách, pro vazby mezi sítěmi podpory pro malé a střední podniky v Evropě a jinde a pro hodnocení informací o trzích a technologických potřebách.
- Evropská komise dále pomůže při vytváření iniciativ s cílem zlepšit důvěru v nové ekologické technologie a ekologicky inovační řešení, která vstupují na unijní a globální trhy, přičemž bude vycházet z výsledků experimentálního dobrovolného pilotního programu ověřování ekologických technologií, jehož zásady a přínosy jsou popsány v pracovním dokumentu útvarů připojeném k tomuto akčnímu plánu.

Od roku 2014, v kontextu příštího víceletého finančního rámce, včetně programu Horizont 2020 a politiky soudržnosti, podnikne Komise vhodné iniciativy, aby:

²⁴

http://www.enterprise-europe-network.ec.europa.eu/index_en.htm.

- Pracovala s členskými státy a regiony na zohlednění ekologických inovací v operačních programech politiky soudržnosti pro léta 2014–2020, zejména prostřednictvím regionálních inovačních strategií pro inteligentní specializaci, které jsou navrhovány jako podmíněnost *ex ante*.
- Vyvinula dva inovační finanční nástroje: službu EU pro úvěry a záruky a kapitálový nástroj pro výzkum a inovace. První bude mít složku řízenou poptávkou i složku řízenou politikou, která bude zahrnovat ekologické inovace. Druhý se zaměří na fázi spouštění a růstu a bude tematicky zaměřen na ekologické inovace. Oba nástroje budou obsahovat investiční pobídky *ad hoc*, které budou sloužit k prosazování mobilizace soukromých financí v oblasti ekologických inovací.
- Vyvinula programy technické pomoci na pomoc malým a středním podnikům a finančnímu odvětví při vytváření ziskových projektů, hodnocení jejich ziskovosti a provádění projektů s využitím rizikového financování;
- Program Horizont 2020 posílí úlohu ekologických inovací a mimo jiné podpoří ekologicky inovační malé a střední podniky v rané fázi jejich pronikání na trh.

5.5. Opatření č. 5: Mezinárodní spolupráce

Ekologické inovace jsou klíčem k usnadnění globálního přechodu k udržitelnému rozvoji dosažením ekologického hospodářství. Sdělení Komise Rio+20²⁵ klade v tomto kontextu důraz mimo jiné na potřebu vytvořit trh a regulační opatření, která budou globálně podporovat ekologické inovace a zajistí jejich prosazování.

Ve sdělení „Evropský strategický rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci“²⁶ navrhuje Komise opatření k prohloubení Evropského výzkumného prostoru (EVP) prostřednictvím větší integrace a přeshraniční koordinace investic a činností v oblasti výzkumu. Zaměřuje se mimo jiné na zvýšení přitažlivosti Evropy jako místa, kde lze investovat do výzkumu a inovací.

V tomto kontextu bylo vytvořeno Strategické fórum pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci (SFIC), aby řídilo spolupráci Evropského partnerství pro vědu a techniku. Toto fórum se zaměří na zjišťování a koordinaci společných iniciativ mezi členskými státy a Komisí ve vztahu k třetím státům. Iniciativy by mohly zahrnovat ekologické inovace a budování a přizpůsobování kapacity ekologických inovací podle potřeb přijímajících zemí.

Rozvíjející se ekonomiky jako Čína, Indie, Brazílie a Rusko nabízejí významný trh a příležitosti k partnerství pro evropské ekologické inovátory. Přístup na tyto trhy však zůstává problematický kvůli vysokým a nezjištěným rizikům, ochraně investic a laxní ochraně práv duševního vlastnictví.

²⁵ KOM(2011) 363 v konečném znění, sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Rio+20: na cestě k zelené ekonomice a lepší správě“.

²⁶ KOM(2008) 588 v konečném znění, sdělení Komise „Evropský strategický rámec pro mezinárodní vědeckotechnickou spolupráci“.

Na podporu přístupu na trh a partnerství podnikne Komise vhodné iniciativy, aby:

- prosazovala referenční srovnávání a harmonizaci norem a požadavků na environmentální výrobky a služby a vliv výrobků na životní prostředí. To podpoří bilaterální a regionální dialog s rozvíjejícími se ekonomikami. Příslušné programy a projekty budou podporovány podle programů spolupráce jako program SWITCH²⁷ Asia, aby se prosazovala udržitelná spotřeba a výroba. Bude prozkoumáno rozšiřování těchto programů do jiných regionů, zejména v Africe a Latinské Americe.
- Prosazovala v bilaterálních i multilaterálních politických dialozích i při obchodních jednáních a dohodách výměnu politik pro ekologické inovace, včetně opatření pro liberalizaci obchodu s environmentálními výrobky a službami, eliminace finančních překážek pro zapojení malých a středních podniků do globálních hodnotových řetězců, ochrany investic a ochrany práv duševního vlastnictví. Bude rovněž prosazováno vytváření sítí mezi investičními subjekty, finančními subjekty a podniky.
- Začlenila ekologické technologie a ekologické inovace do spolupráce se sousedními státy, jako je Východní partnerství²⁸, partnerství pro demokracii a sdílenou prosperitu s jižním Středomořím a Černomořská synergie.
- Spolupracovala s Programem OSN pro životní prostředí (UNEP) a Organizací OSN pro průmyslový rozvoj (UNIDO) při posilování sítě vnitrostátních středisek čistší výroby. Tato střediska usnadní šíření osvědčených postupů v ekologických inovacích a usnadní vytváření sítí mezi ekologickými inovátory v rozvinutých a rozvíjejících se ekonomikách.

Milníky

- V roce 2012 vytvoří Evropská komise soubor politických nástrojů na podporu technologického transferu zavedených ekologických technologií a řešení.
- V rámci postupu Rio+20 Evropská komise společně s mezinárodními partnery přispěje k vytvoření rámce pro začlenění ekologických inovací do mezinárodního dialogu o udržitelnosti a výsledků summitu Rio+20 v roce 2012 jako možný podnět ke zrychlení přechodu směrem k ekologickému hospodářství.

5.6. Opatření č. 6: Nové dovednosti a pracovní místa

Nové dovednosti jsou zapotřebí, aby se usnadnil přechod k ekologičtějšímu hospodářství a byla zajištěna související posílená kvalifikovaná pracovní síla pro podniky. Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa zdůrazňuje potřebu sladění

²⁷ Program SWITCH-Asia je grantový program financovaný prostřednictvím nástroje EU pro rozvojovou spolupráci (DCI), nařízení (ES) č. 1905/2006 (Úř. věst. L 378/41) - http://ec.europa.eu/europeaid/where/asia/regional-cooperation/environment/switch_en.htm.

²⁸ KOM(2008) 823 v konečném znění: sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu: „Východní partnerství“.

nabídky dovedností s potřebami trhu práce, zejména pokud jde o nové a vyvíjející se dovednosti, jaké požadují ekologická a ekologičtější pracovní místa.

Bude zřízena evropská odvětvová rada pro dovednosti pro ekologická a ekologičtější pracovní místa, aby se usnadnila výměna informací mezi členskými státy o kvalifikačních profilech, programech odborné přípravy a nedostatecích požadovaných dovedností v odvětví environmentálních výrobků a služeb a v jiných relevantních odvětvích.

Milníky

- Zavedením programu „EU Panorama dovedností“ přispěje Komise od roku 2012 ke zvýšené mobilitě na trhu práce poskytováním informací o současné a budoucí nabídce dovedností a nerovnováze mezi požadovanými a nabízenými dovednostmi. Jeho součástí bude specifické zaměření na dovednosti pro ekologická pracovní místa.

5.7. Opatření č. 7: Evropská inovační partnerství

Evropská inovační partnerství (EIP) jsou navrhována v rámci stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020 pro Unii inovací. Cíli těchto EIP je spojit aktéry a zdroje kolem společných cílů, aby se urychlily průlomové inovace pro řešení specifických společenských výzev tam, kde existuje také velký tržní potenciál pro podniky EU.

Účinnost využívání zdrojů je prioritou především v oblastech surovin, udržitelného zemědělství a vody, kde se v současnosti o EIP uvažuje. Tím, že překlenují mezery mezi hospodářstvím účinněji využívajícím zdroje, ambiciózními cíli v oblasti životního prostředí i obchodními příležitostmi, jsou ekologické inovace hlavním nástrojem na podporu těchto EIP.

Milníky

- Možná opatření by mohla zahrnovat testování veřejných a soukromých ekologických zakázek pro prosazování ekologických inovací. Mohly by se zřídit sítě zadavatelů zakázek a kupujících ve veřejném a soukromém sektoru a provádět zkoušky a vývoj specifikací pro výběrová řízení pro širší využití ve veřejném i soukromém sektoru;
- k jiným slibným oblastem, o kterých je možné uvažovat, patří bioplyn z biologického odpadu, udržitelná chemie a ekologické služby. Komisi budou stanoveny osvědčené postupy pro kombinaci opatření na straně poptávky i nabídky v těchto oblastech v těsné spolupráci se zúčastněnými subjekty a členskými státy.

6. ŘÍZENÍ A INFORMOVANOST

6.1. Struktura řízení

Na základě iniciativ Unie inovací a Horizont 2020 budou vytvořeny síťové aktivity a plány zaměřené na řízení, aby se zlepšila znalostní základna a informovanost

v oblasti ekologických inovací. Plánují se jednoduché a flexibilní systémy, ve kterých budou široce a vyváženě²⁹ zapojeny klíčové zúčastněné subjekty.

V tomto kontextu a v návaznosti na pozitivní zkušenosti pracovní skupiny na vysoké úrovni (ETAP) bude zřízena mnohostranná řídicí skupina na vysoké úrovni pro ekologické inovace s cílem zohlednit ekologické inovace, usnadnit seznamování se s politikami, odborné přezkoumávání podniknutých opatření i sledování provádění tohoto akčního plánu.

Kromě toho bude vyhrazená pracovní skupina na vysoké úrovni pokračovat ve sdružování členských států s cílem usnadnit výměnu informací, zajistit silnější politické vedení, a to na unijní i vnitrostátní úrovni.

Fórum zúčastněných subjektů ETAP, které mobilizuje a usnadňuje vytváření sítí mezi zúčastněnými subjekty v odvětví, bude více zaměřeno na podnikání a bude rozvíjet cílená a dosažitelná doporučení, která lze začlenit do unijních a vnitrostátních politik.

Milníky

- Od roku 2012 tato mnohostranná řídicí skupina na vysoké úrovni tvořená zástupci členských států, podniků, odvětví, zejména malých a středních podniků, výzkumu a dalších klíčových zúčastněných subjektů, bude podporovat opatření pro zavádění ekologických inovací, v případě nutnosti s podporou konkrétních tematických mnohostranných odborných pracovních skupin.

6.2. Spolupráce mezi Komisí a členskými státy

Je nezbytná pravidelná výměna informací a osvědčených postupů mezi členskými státy i regiony k politikám ekologických inovací. Lepší znalostní základna o místech tlaků v oblasti životního prostředí, politikách, trzích a odvětví environmentálních výrobků a služeb budou také zapotřebí k prosazování ekologických inovací v Evropě a povedou k vhodným politikám.

Milníky

- Na základě poznatků získaných s plány ETAP budou s členskými státy dohodnuty dobrovolné vnitrostátní plány ekologických inovací s cílem zjistit nejúčinnější politiky, usnadnit seznamování se s politikami mezi členskými státy a stanovit vhodnou úroveň provádění, aby se vytvořily podmínky pro ekologické inovace. Tyto plány vycházejí ze stávajících iniciativ pro prosazování ekologických technologií, ale více se zaměřují na ekologické inovace v soukromém i veřejném sektoru a budou přihlížet ke globálním cílům pro udržitelnost, aby přispěly k jejich dosažení.

²⁹

SEK(2011) 1028 v konečném znění, „Pilotní evropské inovační partnerství v oblasti zdravého a aktivního stárnutí. První zkušenosti z řízení a procesů“.

- Komise bude spolupracovat s příslušnými vnitrostátními a regionálními subjekty při začleňování ekologických inovací do iniciativ politiky soudržnosti a politiky rozvoje venkova v oblasti inovací. Z tohoto hlediska představuje klíčový nástroj při budování adekvátní schopnosti řízení soustavný rozvoj „platformy inteligentní specializace“³⁰.
- Komise bude vycházet ze zkušeností s „hodnoticí tabulkou pro ekologické inovace“³¹ a jinými relevantními ukazateli ekologických inovací při sledování a přezkumu opatření a kroků podnikaných členskými státy a EU.
- Znovu bude prosazena iniciativa týkající se „zrychlování politik ekologických inovací“³² pro zjišťování osvědčených postupů při vytváření politik v oblasti ekologických inovací, aby se rozšířily osvědčené postupy v členských státech.

6.3. Zvyšování informovanosti o přínosech a příležitostech ekologických inovací

Nejistota týkající se poptávky na trhu je jednou z hlavních překážek pro rychlé zavádění ekologických inovací. Je nutno dosáhnout většího společenského přijímání technologií, postupů, služeb a výrobků v oblasti ekologických inovací.

Tohoto společenského přijímání lze dosáhnout, pokud všechny zúčastněné strany, včetně členských států, místních a regionálních orgánů, průmyslu a občanské společnosti, vynaloží úsilí na zvýšení informovanosti o ekologických inovacích. Komise rovněž podnikne opatření na objasňování významu ekologických inovací jako hlavního hnacího mechanismu k ekologičtějšímu a udržitelnějšímu hospodářství se zaměřením zejména na jejich potenciál vytváření růstu a nových pracovních míst. Tato úsilí budou vycházet ze stávajících komunikačních aktivit prováděných v rámci korporátní komunikace Evropské komise jako v případě účinného využívání zdrojů.

7. ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY

Pět let provádění politik EU v oblasti ekologických technologií a vznik živých ekologických podnikatelských subjektů v EU ukázaly potenciál ekologických inovací při vytváření obchodních příležitostí, růstu a pracovních míst v Evropě.

K tomu, aby se vykonalo více, jsou však zapotřebí posílená a širší opatření. Proto by se měly zintenzívnit současné kroky, optimalizovat využívání stávajících zdrojů a mobilizovat dodatečné finanční zdroje. Akční plán podněcuje snahy v oblasti ekologických inovací, stanoví jasnou cestu vpřed, a je tak logickým nástupcem ETAP.

Ambiciózní agenda EU týkající se ekologických inovací rovněž pomůže lépe reagovat na globální problémy ochrany životního prostředí a využívat příležitostí na globálních trzích v souladu s cíli strategie Evropa 2020. Poskytne Evropské komisi a členským státům nové nástroje k dosažení cílů strategie Evropa 2020 a vytyčuje

³⁰ <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/activities/research-and-innovation/s3platform.cfm>

³¹ Viz projekt Středisko pro ekologické inovace financovaný EU; <http://www.eco-innovation.eu/>

³² Viz projekt „Zrychlování politik ekologických inovací“ financovaný EU, <http://www.ecopol-project.eu/>

budoucí rámec pro ekologické inovace. Přezkum v polovině období nadcházejícího finančního výhledu poskytne příležitost k posouzení toho, jak jsou dosahovány výsledky stanovené v tomto akčním plánu.

Příloha 1 Ekologické inovace prospívají podnikání a životnímu prostředí

Světová ekonomika nebude mít jinou možnost, než se přizpůsobit omezením v oblastech životního prostředí a zdrojů, a k tomu budou zapotřebí ekologické inovace. To také přispěje k vytváření pracovních míst a růstu a je to nezbytné pro konkurenceschopnost hospodářství, zejména v Evropě, která historicky založila svůj hospodářský růst na intenzivním využívání zdrojů.

EU je dobře umístěna, aby zaujala svoji roli v celosvětovém přechodu k udržitelnějšímu hospodářství

Evropské politiky v oblasti životního prostředí a zvyšující se celosvětové výzvy v oblasti životního prostředí vedly ke vzniku výrazného a konkurenceschopného odvětví environmentálních výrobků a služeb v Evropě.

Například evropské podniky působící v ekoprůmyslu tvoří již významné hospodářské odvětví s odhadovaným ročním obratem 319 miliard EUR nebo asi 2,5 % unijního hrubého domácího produktu³³ (HDP). To znamená, že jsou větší než ocelářský, farmaceutický nebo automobilový průmysl. Poslední dobou dosahuje růst v ekoprůmyslu asi 8 % ročně. Hlavní pododvětví se zabývají nakládáním s odpady (30 %), dodávkami vody (21 %), nakládáním s odpadními vodami (13 %) a recyklovanými materiály (13 %). Toto odvětví přímo zaměstnává 3,4 milionu lidí, asi 1,5 % všech zaměstnaných Evropanů. V letech 2004 až 2008 vzniklo asi 600 000 dalších pracovních míst. Roční míra růstu zaměstnanosti ve všech pododvětvích v letech 2000 až 2008 byla kolem 7 %.

Evropské podniky si uvědomují příležitost

Podnikatelská komunita si uvědomuje potenciál ekologických inovací. Investice do rizikového kapitálu v Evropě³⁴ v posledním desetiletí značně vzrostly. V roce 2010 se zvýšily v tomto odvětví na přibližně 1,3 miliardy EUR oproti 0,3 miliardy EUR v roce 2004. Navzdory rostoucí nejistotě trhu tento údaj v porovnání s rokem 2009 poklesl pouze o 7 %, což svědčí o velké odolnosti a potenciálu odvětví. Těmto investicím dominují výroba energie a energetická účinnost. Jen tato dvě odvětví ve čtvrtém čtvrtletí roku 2009 vyčerpala 71 % investovaného kapitálu.

Ekologicky bezpečné výrobky, postupy a služby, které jsou energeticky účinné a účinně využívají zdroje, stále zvyšují konkurenční výhodu v mnoha podnicích a odvětvích. Výrobní podniky přešly od řešení „na konci procesu“ k přístupům „uzavřené smyčky“, které minimalizují toky materiálů a energií změnou výrobků a výrobních postupů a opětovným využitím odpadů jako nového zdroje pro výrobu – to vše snižuje náklady. Plnému využití tohoto potenciálu však stále brání problémy a překážky.

³³ IDEA Consulting a Ecorys, „Studie konkurenceschopnosti ekoprůmyslu v EU“, 2009; Roland Berger, „Inovační environmentální růstové trhy z pohledu podniků“, 2007.

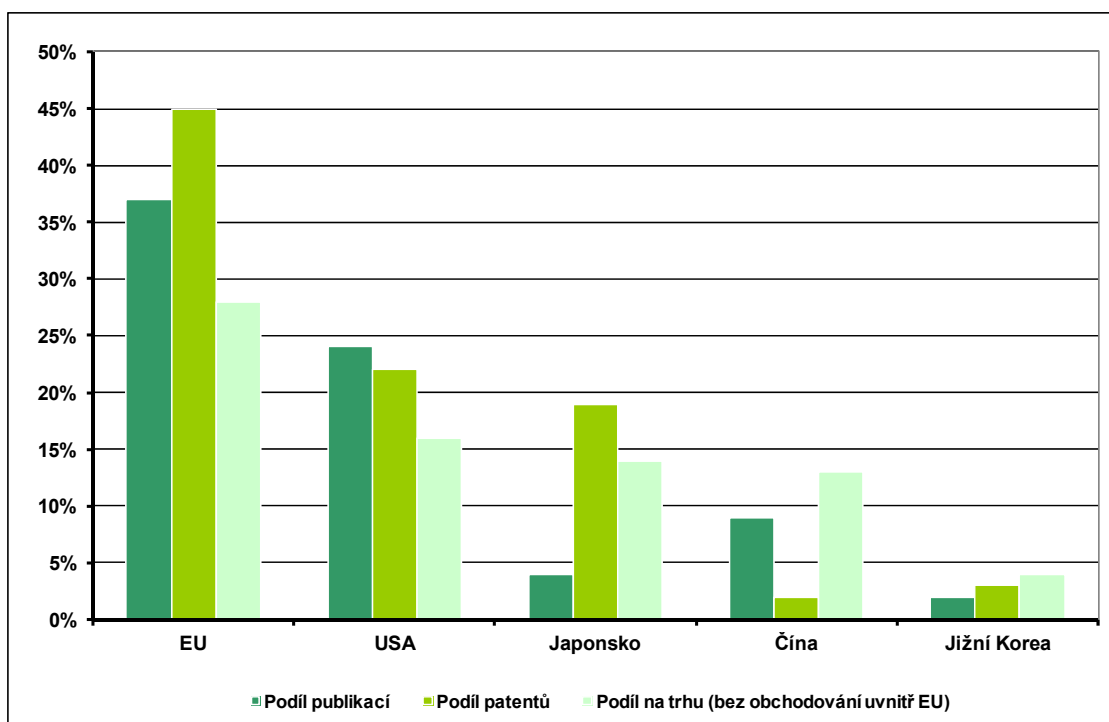
³⁴ Tisková zpráva Cleantech Group ze 7. ledna 2010 o investicích Cleantech do rizikového kapitálu v roce 2010. Poskytnuté údaje se týkají investic Cleantech v regionu Evropa/Izrael.

Také ochrana před dopady změny klimatu a kalamitními důsledky počasí poskytne řadu příležitostí. Od roku 1980 bylo asi 95 % hospodářských ztrát způsobených v Evropě katastrofickými událostmi důsledkem událostí souvisejících s počasím a klimatem, a tento vzorec se změnou klimatu ještě zhorší. V oblasti přizpůsobování se změně klimatu a prevence rizika katastrof se budou rozšiřovat možnosti investování a bude zapotřebí inovační financování a programy zajišťující odolnost proti klimatu. Také pojišťovnictví bude konfrontováno s novými problémy a příležitostmi.

Je potřeba uchopit budoucí globální příležitosti

EU má technologické možnosti, aby se stala významným účastníkem trhu s ekologickými výrobky, postupy a službami. EU má silnou výzkumnou komunitu a technologické vedení v mnoha oblastech. To se odráží v jejím vedoucím postavení ve světovém obchodě, jak je vidět níže (vyjma obchodování uvnitř EU).

Evropské odvětví ekoprůmyslu má dobré globální postavení ³⁵

Celosvětový trh pro odvětví v oblasti životního prostředí měl v roce 2007 hodnotu 1 trilionu EUR, přičemž velkou část (450 miliard EUR) zaujímaly energeticky účinné technologie. Tržní podíl Evropy se v různých odvětvích liší. Například v případech automatického třídění materiálů a slunečních elektráren je podíl Evropy na trhu vyšší než 70 %. V odvětvích syntetických biopaliv, slunečních chladicích systémů a technologií skladování energie vede Evropa v oblasti výzkumu a vývoje. V nakládání s odpady a recyklaci, výrobě elektřiny, udržitelné mobility, energetické

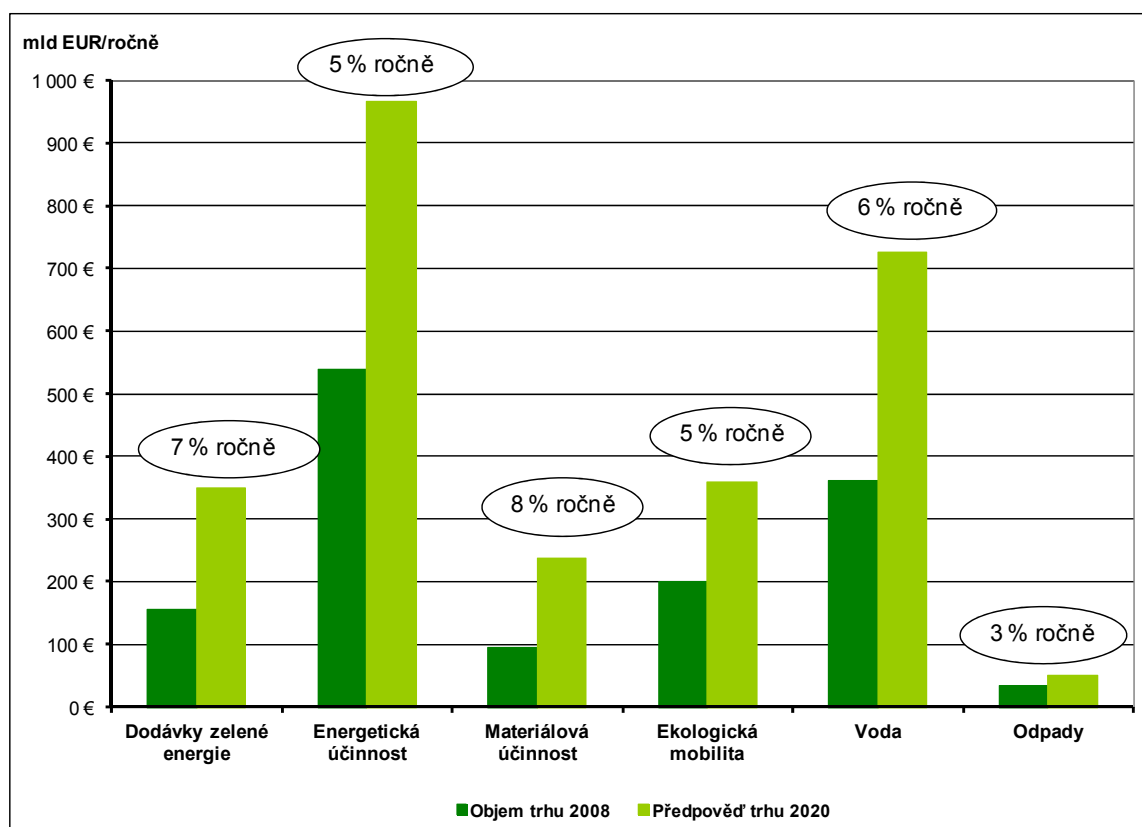
³⁵

Zdroj: IDEA Consult, ECORYS, 2009. Studie konkurenceschopnosti ekoprůmyslu EU; Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti, 2009, „Greentech – Vyrobeno v Německu 2.0“.

účinnosti a udržitelném hospodaření s vodou byl průměrný tržní podíl evropských společností vyšší než 30 %.

Světový trh u těchto výrobků a služeb roste o 5 % za rok a očekává se, že se do roku 2030 ztrojnásobí (viz graf pod odhady růstu). EU tvoří zhruba jednu třetinu světového trhu a je čistým vývozcem. Objevují se však globální konkurenti. V odvětví větrné energie čelí úřadující dodavatelé z EU novým účastníkům, kteří se snaží profitovat z celosvětového úsilí o omezení změny klimatu. EU musí stavět na svých schopnostech a podporovat základní hnací mechanismy, aby upevnila své vedoucí postavení a využila nové příležitosti.

Rozšiřování celosvětových trhů pro ekologická průmyslová odvětví³⁶

Malé a střední podniky z EU musí mít z přechodu užitek

Složení ekologických průmyslových odvětví se v různých odvětvích výrazně liší. Například v nakládání s odpady, nápravě půd, větrné energii a obnovitelné energii vytváří přibližně 10 % podniků téměř 80 % obrátu. Na druhou stranu jsou malé podniky silnější na nových, regulacemi řízených trzích, jako jsou ekologická výstavba a obnovitelná energie. Stojí rovněž za povšimnutí, že u malých a středních podniků se očekává vyšší potenciál k ekologickým inovacím a v důsledku toho zlepšení produktivity zdrojů než u velkých podniků. Případové studie týkající se

³⁶

Zdroj: IDEA Consult, ECORYS, 2009. Studie konkurenceschopnosti ekoprůmyslu EU; Spolkové ministerstvo životního prostředí, ochrany přírody a jaderné bezpečnosti, 2009, „Greentech – Vyrobeno v Německu 2.0“.

zlepšení materiálové účinnosti v Německu odhalily, že jedna společnost ušetřila v průměru kolem 200 000 EUR, přičemž investiční náklady u téměř poloviny společností nedosáhly 10 000 EUR³⁷.

Celkově se ekologická průmyslová odvětví vyznačují přítomností vysokého počtu malých a středních podniků. Tyto podniky vytvářejí přibližně polovinu pracovních míst. Malé a střední podniky proto musí v partnerství s průmyslovými odvětvími hrát stále větší roli při inovování nových technologií a řešení a také je využívat. **Veřejné politiky a opatření musí vytvářet lepší podmínky pro ekologické inovace**

³⁷

Středisko pro ekologické inovace, výroční zpráva 2010, „Perspektiva podniků: Úspory nákladů na materiály“.